Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 4. februārī [1]

Lieta C-544/23

T.T.,
BAJI Trans s. r. o.
pret
Národný inšpektorát práce

(*Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Regula (EK) Nr. 3821/85 – Pienākums periodiski pārbaudīt tahogrāfus – Atkāpes – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 49. panta 1. punkta pēdējais teikums un 51. panta 1. punkts – *Lex posterior mitius* princips – Administratīvi sodi ar krimināltiesisku raksturu – Kritēriji – Kasācijas sūdzība – Jauna tiesību norma, kas stājusies spēkā pēc kasācijas kārtībā pārsūdzētā sprieduma pasludināšanas

I. Ievads

1. Procesi, kas attiecas uz administratīvajiem sodiem, no procesiem, kas attiecas krimināl sodiem, pamatā atšķiras trijos aspektos. Pirmkārt, krimināl sodus kā tādus piesprie tiesa, savukārt administratīvos sodus uzliek administratīvās iestādes, bet tiesa iesaistās tikai pārskatīšanas stadijā. Otrkārt, attiecībā uz administratīvajiem sodiem piemērojamie procesuālie noteikumi parasti ir nevis tie, kas tiek piemēroti attiecībā uz krimināl sodiem, bet gan tie, kas reglamentē administratīvo procesu un tiesvedību administratīvajā tiesā [2]. Treškārt, administratīvos sodus pārbaudošā tiesu struktūra vairākumā dalībvalstu nav tā pati kā to tiesu struktūra, kas lemj par krimināl sodiem [3].

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Tomēr saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas Pētniecības un dokumentācijas direkcijas sagatavoto izpētes ziņojumu Nr. 24/002 (turpmāk tekstā – "izpētes ziņojums Nr. 24/002") dalībvalstīs pastāv izņēmumi. Tā, piemēram, *Vācijā* un *Portugālē* krimināl procesu regulējošie noteikumi būtībā un ja vien nav noteikts citādi *mutatis mutandis* piemērojami administratīvā iestādē notiekošā procesā par administratīvā naudas soda uzlikšanu.

[3] Tomēr dažās dalībvalstīs, piemēram, *Vācijas Federatīvajā Republikā* un *Portugāles Republikā*, administratīvo iestāžu uzlikto naudas sodu pārskatīšana ietilpst nevis administratīvās tiesas kompetencē, bet gan kā pirmajā, tā otrajā instancē ir to vispārējās jurisdikcijas tiesu uzdevums, kurām ir kompetence arī krimināllietās.

2. Šajā lietā Tiesai tiek lūgts precizēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [4] 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprinātā *lex posterior mitius* principa piemērošanas jomu kontekstā ar administratīvā soda pārskatīšanu tiesā kasācijas stadijā.

3. Šis princips ir saistīts ar sodu nepieciešamības un samērīguma principu. Proti, tā kā piespriestajiem sodiem ir jābūt nepieciešamiem un samērīgiem, tas ir, sodīt pārkāpuma izdarītāju par viņa nodarījumu un tādā veidā, kas atbilst tā smagumam, kā tas paredzēts Hartas 49. panta 3. punktā, soda piespriešana vairs nešķiet esam attaisnojama, ja pēc attiecīgo darbību izdarīšanas likumdevējs ir mainījis savu vērtējumu vai nu par šo darbību nosodāmo raksturu, vai arī par sākotnēji piespriežamā soda veidu vai apmēru.

4. Šajā kontekstā *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa) it īpaši vaicā Tiesai, vai kasācijas instances tiesai, kad tiek pārsūdzēts administratīvs sods, ir jāpiemēro *lex posterior mitius* princips, ja mazāk bargā tiesību norma ir stājusies spēkā pēc tam, kad lietu pēc būtības izskatošā zemākas instances administratīvā tiesa ir pieņēmusi nolēmumu, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir kļuvis galīgs un par kuru ir iesniegta kasācijas sūdzība.

5. Šis jautājums sniedz Tiesai iespēju precizēt, vai šādā gadījumā kasācijas instances tiesas institūta īpatnības ietekmē šā principa piemērojamību.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula (EEK) Nr. 3821/85

6. Padomes Regulas (EEK) Nr. 3821/85 (1985. gada 20. decembris) par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā [5], kas grozīta ar Padomes Regulu (ES) Nr. 517/2013 (2013. gada 13. maijs) [6], kāda tā bija piemērojama dienā, kad tika izdarīts pamatlietā aplūkotais pārkāpums, 3. panta 1. un 2. punktā bija paredzēts:

"1. Reģistrācijas kontrolierīces uzstāda un izmanto dalībvalstīs reģistrētajos transportlīdzekļos, ko izmanto pasažieru vai kravu autopārvadājumiem, izņemot transportlīdzekļus, kas minēti Regulas (EK) Nr. 561/2006 [7] 3. pantā [..].

2. Dalībvalstis var noteikt, ka šī regula neattiecas uz transportlīdzekļiem, kas minēti [Regulas Nr. 561/2006] 13. panta 1. un 3. punktā."

[4] Turpmāk tekstā – "Harta". Turpinājumā šo principu apzīmēšu arī kā atpakaļejoša spēka *in mitius* principu, kam ir tāda pati nozīme. Turklāt minētais princips jāsaprot kā tas princips, kas nostiprināts Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā, pat ja teksta uztveres labad es to sistemātiski neprecizēšu.

[5] OV 1985, L 370, 8. lpp.

[6] OV 2013, L 158, 1. lpp., turpmāk tekstā – "Regula Nr. 3821/85".

[7] Eiropas Parlamenta un Padomes regula (2006. gada 15. marts), ar ko paredz dažu sociālās jomas tiesību aktu saskaņošanu saistībā ar autotransportu, groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 un Padomes Regulu (EK) Nr. 2135/98 un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 3820/85 (OV 2006, L 102, 1. lpp.).

7. Regulas Nr. 3821/85 19. panta 1. punktā bija paredzēts:

"Dalībvalstis laikus, konsultējoties ar [Eiropas] Komisiju, pieņem šīs regulas īstenošanai vajadzīgos normatīvos un administratīvos aktus.

Šādi pasākumi *inter alia* ietver ievērošanas pārbaužu organizāciju, procedūras un līdzekļus, kā arī sankcijas, ko nosaka pārkāpumu gadījumos."

8. Regulas I pielikuma VI iedaļas 3. punkta a) apakšpunkta pirmajā daļā bija noteikts:

"Transportlīdzekļos uzstādīto ierīču periodiskās inspekcijas veic ne retāk kā reizi divos gados, un tās var izdarīt reizē ar transportlīdzekļu tehniskajām apskatēm."

9. Kopš 2016. gada 2. marta Regula Nr. 3821/85 tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 165/2014 (2014. gada 4. februāris) par tahogrāfiem autotransportā, ar kuru atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 par reģistrācijas kontrolierīcēm, ko izmanto autotransportā, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 561/2006, ar ko paredz dažu sociālās jomas tiesību aktu saskaņošanu saistībā ar autotransportu [8], 47. pantu.

2. Regula Nr. 165/2014

10. Regulas Nr. 165/2014 3. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Tahogrāfus uzstāda un lieto tādos dalībvalstī reģistrētos transportlīdzekļos, kurus izmanto pasažieru vai kravu autopārvadājumiem un uz kuriem attiecas [Regula Nr. 561/2006].

2. Dalībvalstis var noteikt, ka šī regula nav piemērojama transportlīdzekļiem, kas minēti [Regulas Nr. 561/2006] 13. panta 1. un 3. punktā."

11. Regulas Nr. 165/2014 23. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Tahogrāfu inspekciju regulāri veic apstiprinātas darbnīcas. Regulāras inspekcijas veic vismaz reizi divos gados."

12. Šīs regulas 41. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis saskaņā ar valstu konstitucionālo tiesību sistēmām paredz noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par šīs regulas noteikumu pārkāpumiem, un veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to izpildi. Minētās sankcijas ir efektīvas, samērīgas, preventīvas un nediskriminējošas un atbilst Direktīvā 2006/22/EK [9] noteiktajām pārkāpumu kategorijām."

13. Minētās regulas 48. panta otrajā daļā ir noteikts:

"[Šo regulu] piemēro no 2016. gada 2. marta. [..]"

[8] OV 2014, L 60, 1. lpp.

[9] Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. marta direktīva par minimālajiem nosacījumiem Padomes Regulu (EEK) Nr. 3820/85 un Nr. 3821/85 īstenošanai saistībā ar sociālās jomas tiesību aktiem attiecībā uz darbībām autotransporta jomā un par Padomes Direktīvas 88/599/EEK atcelšanu (OV 2006, L 102, 35. lpp.).

3. Regula Nr. 561/2006

14. Regulas Nr. 561/2006 1. pantā ir noteikts:

"Šī regula paredz noteikumus par transportlīdzekļu vadīšanas laikposmiem, pārtraukumiem un atpūtas laikposmiem transportlīdzekļu vadītājiem, kas veic kravu un pasažieru autopārvadājumus, lai saskaņotu konkurences apstākļus starp iekšzemes pārvadājumu veidiem, jo īpaši autopārvadājumu nozarē, un lai uzlabotu darba apstākļus un satiksmes drošību. Šīs regulas noteikumu mērķis ir arī attīstīt uzlabotu uzraudzības un ieviešanas praksi dalībvalstīs un uzlabot darba praksi autopārvadājumu jomā."

15. Šīs regulas 3. pantā ir uzskaitītas to autopārvadājumus veicošo transportlīdzekļu kategorijas, kurām regulu nepiemēro. Transportlīdzekļi, kas tiek izmantoti gatavo betona maisījumu piegādei, šajā sarakstā nav iekļauti.

16. Regulas Nr. 561/2006 13. panta 1. punktā ir ietverts to pārvadājumos iesaistīto transportlīdzekļu kategoriju uzskaitījums, attiecībā uz kuriem dalībvalstis var paredzēt izņēmumus no šīs regulas 5.–9. panta, ja tas nekaitē šīs regulas 1. pantā minētajiem mērķiem.

17. Regulas Nr. 561/2006 redakcijā, kas bija spēkā T.T. pārkāpuma izdarīšanas brīdī, transportlīdzekļi, ko izmanto gatavo betona maisījumu piegādei, šajā sarakstā nebija iekļauti.

18. Kopš Regulas (ES) 2020/1054[10] stāšanās spēkā 2020. gada 20. augustā "transportlīdzekļi, kurus izmanto gatavo betona maisījumu piegādei" ir ietverti minētajā uzskaitījumā Regulas Nr. 561/2006 13. panta 1. punkta r) apakšpunktā.

B. Slovākijas tiesības

19. *Ústava Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Konstitūcija) 50. panta 6. punktā ir noteikts:

"Noziedzīga nodarījuma esamību izvērtē un sodu piespriež saskaņā ar likumu, kas bijis spēkā nodarījuma izdarīšanas brīdī. Jaunāko tiesību normu piemēro, ja tā ir labvēlīgāka nodarījuma izdarītājam."

20. 2007. gada 13. septembra *Zákon č. 461/2007 Z. z. o používaní záznamového zariadenia v cestnej doprave 461/2007* (Likums Nr. 461/2007 par reģistrācijas kontrolierīču izmantošanu autotransportā°; turpmāk tekstā – "Likums Nr. 461/2007") 1. panta a) punktā paredzēts:

"Šis likums nosaka tiesiskās attiecības, kuras nereglamentē speciālie tiesību akti [atsauce uz Regulu Nr. 3821/85], attiecībā uz:

a) pienākuma uzstādīt un lietot reģistrācijas kontrolierīci [..] mehāniskajos transportlīdzekļos apjomu [..]."

[10] Eiropas Parlamenta un Padomes regula (2020. gada 15. jūlijs), ar ko Regulu (EK) Nr. 561/2006 groza attiecībā uz minimālajām prasībām par maksimālajiem transportlīdzekļa ikdienas un iknedēļas vadīšanas laikiem, minimālajiem pārtraukumiem un ikdienas un iknedēļas atpūtas laikposmiem un ar ko Regulu (ES) Nr. 165/2014 groza attiecībā uz pozicionēšanu ar tahogrāfu palīdzību (OV 2020, L 249, 1. lpp.).

21. Šā likuma 2. pants ir formulēts šādi:

"1. Ja vien šajā likumā nav noteikts citādi, transporta uzņēmums, kas sniedz autobusu pārvadājumu pakalpojumus vai kravas autopārvadājumu pakalpojumus, nodrošina, ka katrā transportlīdzeklī, ko izmanto pasažieru vai kravu pārvadāšanai, ir uzstādīta reģistrācijas kontrolierīce un ka tās darbības nodrošināšanai tiek izmantotas reģistrācijas lapas un [vadītāja] kartes.

2. Transporta uzņēmumam saskaņā ar 1. punktu uzliktais pienākums neattiecas uz transportlīdzekļiem, kurus izmanto pārvadājumiem, uz kuriem attiecas īpaši noteikumi [atsauce uz Regulas Nr. 561/2006 3. pantu un 13. panta 1. punktu]."

22. 2007. gada 13. septembra *Zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z.* (Likums Nr. 462/2007 par darba laika organizāciju pārvadājumos, ar ko groza Likumu Nr. 125/2006 par darba inspekciju un groza Likumu Nr. 82/2005 par nelegālo darbu un nelegālo nodarbinātību, un groza vairākus likumus, kas grozīts ar likumu Nr. 309/2007; turpmāk tekstā – "Likums Nr. 462/2007") 38. panta 1. punkta a) apakšpunkta 1. punktā ir noteikts:

"Pārkāpumu izdara autovadītājs, kurš:

a) vada transportlīdzekli:

1. bez reģistrācijas kontrolierīces vai ar reģistrācijas kontrolierīci, kurai nav tikusi veikta derīga periodiska pārbaude, vai kurš nepareizi izmanto reģistrācijas kontrolierīci."

III. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

23. Ar 2016. gada 8. decembra administratīvo lēmumu T.T. tika atzīts par vainīgu Likuma Nr. 462/2007 38. panta 1. punkta a) apakšpunkta 1. punkta pārkāpumā, pamatojoties uz to, ka 2015. gada 4. novembrī viņš veica betona pārvadājumu ar *BAJI Trans s. r. o.* piederošu transportlīdzekli, kura tahogrāfam kopš 2015. gada 25. jūnija nebija veikta derīga periodiskā pārbaude. Par to T.T. tika uzlikts naudas sods 200 euro.

24. Šā lēmuma apstrīdēšana tika noraidīta ar *Národný inšpektorát práce* (Valsts darba inspekcija, Slovākija) 2017. gada 3. aprīļa lēmumu.

25. T.T. un *BAJI Trans* pārsūdzēja šos administratīvos lēmumus *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavas apgabaltiesa, Slovākija), apgalvojot, ka konkrētais betonu pārvadājošais transportlīdzeklis ir izslēgts no to transportlīdzekļu kategorijas, uz kuriem ir attiecināms pienākums izmantot tahogrāfu.

26. Ar 2019. gada 27. marta nolēmumu *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavas apgabaltiesa) kā administratīvā tiesa noraidīja T.T. pieteikumu kā nepamatotu, bet *BAJI Trans* pieteikums tika noraidīts tiesību celt prasību neesamības dēļ.

27. Šī tiesa tostarp secināja, ka pienākums izmantot tahogrāfu visos autotransporta līdzekļos ir paredzēts Regulas Nr. 3821/85 3. pantā un Likuma Nr. 461/2007 2. panta 1. punktā, neskarot Regulas Nr. 561/2006 3. un 13. pantā paredzētos izņēmumus. Tomēr šie izņēmumi neattiecas uz transportlīdzekļiem, kas paredzēti betona pārvadāšanai, tādējādi uz šiem transportlīdzekļiem pienākums izmantot tahogrāfu ir pilnībā attiecināms.

28. 2019. gada 15. jūlijā T.T. un *BAJI Trans* iesniedza kasācijas sūdzību par šo nolēmumu *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa).

29. Kasācijas tiesvedības gaitā T.T. un *BAJI Trans* 2020. gada 24. augustā iesniedza iebildumu rakstu, kurā tie atzīmēja, ka Regula Nr. 561/2006 tikusi grozīta ar Regulu 2020/1054.

30. Pēc šīs sūdzības iesniegšanas jurisdikcija tās izskatīšanai tika nodota *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa), kas ir iesniedzējtiesa.

31. Pirmām kārtām, šī tiesa norāda, ka valsts tiesību akti tikuši pieņemti, lai īstenotu Regulas Nr. 3821/85 un Nr. 165/2014, tas ir, ne tikai šajās regulās paredzētos pienākumus, bet arī pienākumu izveidot sodīšanas sistēmu par šo pienākumu pārkāpumu. Minētā tiesa no tā secina, ka kompetentā administratīvā iestāde, lemjot par T.T. vainu un par viņam uzliekamo sodu, ir piemērojusi Savienības tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai arī tā, interpretējot attiecīgo valsts tiesisko regulējumu, kas pieņemts saskaņā ar Savienības tiesībām, un nodrošinot T.T. tiesisko aizsardzību, īsteno Savienības tiesības šīs Hartas tiesību normas izpratnē.

32. Otrām kārtām, šī tiesa vēlas saņemt skaidru Tiesas apliecinājumu tam, ka, tāpat kā tas ir Eiropas Pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [11] 6. panta 1. punkta un 7. panta 1. punkta gadījumā, arī Hartas 49. panta 1. punkts uzliek administratīvajām iestādēm pienākumu piemērot *lex posterior mitius* principu ar no tā izrietošo nepieciešamību piemērot šo principu arī administratīvās tiesas veicamo pārbaužu procesā.

33. Trešām kārtām, iesniedzējtiesa interesējas, vai *lex posterior mitius* princips ir jāpiemēro tiesai, kurai jāizlemj kasācijas sūdzība, kas iesniegta par zemākas instances administratīvās tiesas nolēmumu, ar kuru noraidīts iesniegtais pieteikums par administratīvo sodu, ja jaunā krimināltiesību norma ir stājusies spēkā pēc šā nolēmuma pieņemšanas. Tādējādi iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikuma piemērojamību kasācijas sūdzības izskatīšanas ietvaros, ņemot vērā šīs tiesvedības īpatnības.

34. Šādos apstākļos *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Hartas] 51. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts piemēro Savienības tiesības, ja tā saskaņā ar valsts tiesībām piemēro administratīvu sodu par pienākuma pārkāpumu gadījumā, ja šis pienākums izriet no Savienības tiesībām, un dalībvalstīm ir pienākums piemērot sodu par šī pienākuma pārkāpumu, kā tas ir noteikts Regulas Nr. 3821/85 19. panta 1. punktā un Regulas Nr. 165/2014 41. panta 1. punktā?

[11] Parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā, turpmāk tekstā – "ECPAK".

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai [Hartas] 49. panta 1. punkts un tajā noteiktais *lex posterior mitius* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams arī attiecībā uz sodu piemērošanu par administratīviem pārkāpumiem gadījumā, kad vainu un sodu vispirms nosaka nevis tiesu iestāde, bet administratīvā iestāde, un ka šis princips pēc tam ir piemērojams arī administratīvās iestādes lēmuma pārbaudei administratīvajā tiesā?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai [Hartas] 49. pants un tajā paredzētais *lex posterior mitius* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams valsts administratīvajā procesā vai tiesvedībā tiesā neatkarīgi no to stadijas?

4) Ja atbilde uz trešo jautājumu ir noliedzoša, pēc kādiem kritērijiem tiek noteikta šī stadija? Konkrētāk, vai [Hartas] 49. pants un tajā paredzētais *lex posterior mitius* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams administratīvajā tiesvedībā par tādu tiesiskās aizsardzības līdzekli kā kasācijas sūdzība, un tādējādi tiesai, proti, *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* [Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa], kura izskata šo kasācijas sūdzību kā otrā un galīgā instance, ir jāņem vērā tiesību normu izmaiņas par labu tāda administratīvā pārkāpuma izdarītājam, par kuru process tika ierosināts administratīvajā iestādē, nevis tiesā, un ja šīs izmaiņas tikušas veiktas tikai pēc tam, kad ir pieņemts pārbaudāmais zemākās administratīvās tiesas lēmums, kurš ir kļuvis galīgs?"

35. Valsts darba inspekcija, Slovākijas un Itālijas valdības, kā arī Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. T.T. un *BAJI Trans*, Slovākijas un Itālijas valdības, kā arī Komisija piedalījās tiesas sēdē, kas notika 2024. gada 24. septembrī, kuras laikā šie lietas dalībnieki tostarp atbildēja uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem mutvārdu atbildes sniegšanai.

IV. Izvērtējums

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

36. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Hartas 51. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts īsteno Savienības tiesības šīs tiesību normas izpratnē, pirmkārt, kad tā paredz administratīva soda noteikšanu par pienākumu, kas attiecas uz tahogrāfa uzstādīšanu transportlīdzekļos, ar kuriem pārvadā preces, un tā periodisku pārbaudi, pārkāpšanu, kā tas ir paredzēts Regulas Nr. 3821/85 19. panta 1. punktā un Regulas Nr. 165/2014 41. panta 1. punktā, un, otrkārt, pārbaudes tiesā ietvaros attiecībā uz šo sodu.

37. Manuprāt, nav nekādu šaubu, ka atbilde ir apstiprinoša.

38. Šajā ziņā norādāms, ka Hartas piemērošanas joma ir definēta tās 51. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru Hartas noteikumi attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesības.

39. Saskaņā ar Tiesas norādīto Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir piemērojamas visās Savienības tiesībās reglamentētajās situācijās, taču ne ārpus šādām situācijām [12].

[12] Skat. it īpaši spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 19. punkts); 2015. gada 6. oktobris, *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648, 26. punkts), un 2024. gada 29. jūlijs, *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 41. punkts).

40. No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka jēdziens "Savienības tiesību aktu īstenošana" Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē nozīmē, ka ir jābūt savstarpējai saiknei starp Savienības tiesību aktu un attiecīgo valsts pasākumu, kas ir ciešāka nekā iesaistīto jomu tuvība vai vienas jomas netiešā ietekme uz otru jomu [13].

41. Tātad, lai noskaidrotu, vai valsts īstenots pasākums ir Savienības tiesību aktu īstenošana Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, papildus citiem elementiem jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkojamā valsts tiesiskā regulējuma mērķis ir piemērot Savienības tiesību normu, kāda ir šī regulējuma būtība un vai tam ir vēl citi mērķi papildus tiem, kas ir noteikti Savienības tiesībās, pat ja šis regulējums Savienības tiesības var ietekmēt netieši, kā arī tas, vai pastāv kāds speciāls Savienības tiesību regulējums šajā jomā vai tāds, kas šo jomu var ietekmēt [14].

42. Aplūkojamā gadījumā gan Regulā Nr. 3821/85, kas bija piemērojama pārkāpuma izdarīšanas dienā, gan Regulā Nr. 165/2014, ar kuru tā tika atcelta, ir noteikts, ka transportlīdzekļos, ar kuriem pārvadā preces, ir jāatrodas tahogrāfam, kas arī tas ir periodiski jāpārbauda. Turklāt šīs regulas, attiecīgi Regulas Nr. 3821/85 19. panta 1. punktā un Regulas Nr. 165/2014 41. panta 1. punktā, uzliek dalībvalstīm pienākumu sodīt par to noteikumu pārkāpumiem. Tā, dalībvalsts īsteno Savienības tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, ja tā izpilda Savienības tiesību normā paredzētu pienākumu paredzēt sankcijas par šajā tiesību normā minētajiem pārkāpumiem [15]. Līdz ar to, uzliekot tādu administratīvo naudas sodu kā pamatlietā aplūkotais, Slovākijas iestādes ir īstenojušas Savienības tiesības.

43. Tas pats attiecas uz šā naudas soda pārbaudi tiesā.

44. Tā kā Regulu Nr. 3821/85 un 165/2014 piemērošana, ko veic valsts tiesa, uzskatāma par Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, šai tiesai, veicot šo pārbaudi, ir jāievēro prasības, kas izriet no Hartā nostiprinātajām pamattiesībām [16].

45. Ir tiesa, ka prejudiciālie jautājumi ir balstīti uz konstatētu faktu, ka Slovākijas likumdevējs šobrīd ir atbrīvojis transportlīdzekļus, kas pārvadā gatavos betona maisījumus, no prasības tikt aprīkotiem ar tahogrāfu. Tomēr, ieviešot šo izņēmumu, šis likumdevējs ir vien izmantojis iespēju, kas tam tikusi atvēlēta kā Regulas Nr. 3821/85 3. panta 2. punktā, tā arī Regulas Nr. 165/2014 3. panta 2. punktā. Tā, ja dalībvalsts izmanto rīcības vai novērtējuma brīvību, kas ir ar Savienības tiesību aktu izveidotā regulējuma neatņemama sastāvdaļa, tā jāuzskata par tādu, kas īsteno šīs tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē [17].

46. Šajā ziņā atgādināšu, ka saskaņā ar Likuma Nr. 461/2007 2. panta 1. punktu ikvienam transportlīdzeklim, kas pieder preču autopārvadājumu uzņēmumam un ko izmanto preču pārvadāšanai, ir jābūt aprīkotam ar tahogrāfu. Tomēr saskaņā ar šā likuma 2. panta 2. punktu šāds pienākums neattiecas uz Regulas Nr. 561/2006 13. panta 1. punktā minētajiem transportlīdzekļiem. Dinamiski atsaucoties uz šo tiesību normu, Slovākijas likumdevējs tādējādi ir izmantojis iespēju, kas tam tikusi atvēlēta kā Regulas Nr. 3821/85 3. panta 2. punktā, kas bija

[13] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 29. jūlijs, *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

[14] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 29. jūlijs, *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

[15] Skat. it īpaši spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 24.–28. punkts); 2018. gada 20. marts, *Menci* (C-524/15, EU:C:2018:197, 18.–21. punkts), un 2023. gada 19. oktobris, G. ST. T. (Soda samērīgums pārkāpuma gadījumā) (C-655/21, EU:C:2023:791, 43. punkts).

[16] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 4. oktobris, *Real Madrid Club de Fútbol* (C-633/22, EU:C:2024:843, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

[17] Skat. it īpaši spriedumus, 2019. gada 19. novembris, *TSN* un *AKT* (C-609/17 un C-610/17, EU:C:2019:981, 50. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra), un 2024. gada 29. jūlijs, *protectus* (C-185/23, EU:C:2024:657, 59. punkts).

piemērojama pārkāpuma izdarīšanas dienā, tā arī Regulas Nr. 165/2014, ar kuru Regula Nr. 3821/85 tika atcelta no 2016. gada 2. marta, 3. panta 2. punktā. Proti, saskaņā ar abām šīm tiesību normām Regulas Nr. 561/2006 13. panta 1. punktā minētos transportlīdzekļus dalībvalstis var atbrīvot no pienākuma būt aprīkotiem ar tahogrāfu [18].

47. Šajā tiesību normā ir ietverts to transportlīdzekļu veidu saraksts, attiecībā uz kuriem dalībvalstīm ir atļauts atkāpties no šīs regulas 5.–9. pantā noteiktajiem pienākumiem (attiecībā uz transportlīdzekļu vadītāju minimālo vecumu, kā arī darba un atpūtas laiku). Līdz Regulas 2020/1054 spēkā stāšanās brīdim transportlīdzekļi, kas tiek izmantoti gatavo betona maisījumu piegādei, nebija iekļauti šajā sarakstā. Līdz ar to tie nebija to transportlīdzekļu skaitā, uz kuriem attiecās Likuma Nr. 461/2007 2. panta 2. punkts. Savukārt kopš 2020. gada 20. augusta, kad stājās spēkā Regula 2020/1054, šie transportlīdzekļi automātiski iekļāvās šā 2. panta 2. punktā minētajā transportlīdzekļu sarakstā un tātad Slovākijas likumdevējs tos atbrīvoja no pienākuma būt aprīkotiem ar tahogrāfu.

B. Par otro prejudiciālo jautājumu

48. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprinātais *lex posterior mitius* princips jāinterpretē tādējādi, ka tas piemērojams gan tad, kad tiek piemēroti administratīvie sodi, kā tas ir paredzēts Regulas Nr. 3821/85 19. panta 1. punktā un Regulas Nr. 165/2014 41. panta 1. punktā, gan tad, kad šie sodi tiek pārbaudīti tiesā.

1. Par Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprinātā "lex posterior mitius" principa piemērošanu kriminmāltiesiska rakstura administratīvajiem sodiem

49. Saskaņā ar Hartas 49. panta 1. punkta pēdējo teikumu *lex posterior mitius* princips nozīmē, ka gadījumā, ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas tiesību aktos tiek paredzēts vieglāks sods, ir jāpiemēro šis sods [19].

50. Kā tas norādīts Paskaidrojumos attiecībā uz Pamattiesību hartu [20], Hartas 49. panta 1. punkts piemērojams krimināltiesību jomā.

51. Tādējādi, lai noskaidrotu šīs tiesību normas piemērojamību, ir jāizvērtē, vai tādam pasākumam kā pamatlietā aplūkotajam administratīvajam sodam piemīt krimināltiesisks raksturs.

52. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru par Hartas 50. panta interpretāciju, kas transponējama uz tās 49. panta 3. punktu, izvērtējot soda krimināltiesisko raksturu, nozīme ir trīs kritērijiem ("*Engel* kritēriji" [21]): attiecīgā nodarījuma juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās; pats nodarījuma veids; soda, ko attiecīgajai personai varētu piespriest, bardzības pakāpe [22].

[18] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2019. gada 7. februāris, NK (C-231/18, EU:C:2019:103, 19. punkts).

[19] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 24. jūlijs, *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 106. punkts).

[20] OV 2007, C 303, 17. lpp.

[21] Skat. ECT spriedumu, 1976. gada 8. jūnijs, *Engel* u.c. pret Nīderlandi (CE:ECHR:1976:0608JUD000510071).

[22] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

53. Pat tādu nodarījumu gadījumā, kuri valsts tiesībās nav kvalificēti kā "noziedzīgi", šāds raksturs var izrietēt no paša attiecīgā nodarījuma rakstura un sodu, ko tas var izraisīt, bardzības pakāpes [23].

54. Lai gan tas, vai pamatlietā aplūkotajam pasākumam ir krimināltiesisks raksturs Hartas 49. panta 1. punkta izpratnē, atbilstoši minētajiem kritērijiem ir jāizvērtē iesniedzējtiesai, Tiesa, lemdama par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tomēr var sniegt paskaidrojumus, lai palīdzētu šai tiesai veikt vērtējumu [24].

55. Kas attiecas uz *pirmo kritēriju* par *nodarījuma kvalifikāciju valsts tiesībās*, T.T. izdarītais nodarījums saskaņā ar Slovākijas tiesību aktiem, šķiet, netiek uzskatīts par noziedzīgu nodarījumu.

56. Attiecībā uz *otro kritēriju* saistībā ar pašu nodarījuma raksturu, tas nozīmē, ka ir jāpārbauda, vai attiecīgajam pasākumam tostarp ir *represīvs mērķis*, kāds ir raksturīgs krimināltiesiskam sodam Hartas 49. panta izpratnē [25]. Šajā ziņā Tiesa jau ir precizējusi, ka tas vien, ka konkrētajam pasākumam ir arī preventīvs mērķis, tam neatņem tā kā "krimināls oda" kvalifikāciju. Proti, krimināls odi pašā to būtībā ir vērsti gan uz prettiesisku darbību sodīšanu, gan novēršanu. Turpretī tādam pasākumam, ar kuru tiek vienīgi novērsts attiecīgā nodarījuma rezultātā radītais kaitējums, nepiemīt krimināltiesisks raksturs [26].

57. Šajā lietā nav strīda par to, ka, paredzot, ka noteiktu kategoriju transportlīdzekļiem jābūt aprīkotiem ar tahogrāfu un periodiski jāpārbauda tā darbība, ar Savienības tiesisko regulējumu tiek mēģināts sasniegt mērķus, kuri ir vērsti uz to, lai uzlabotu gan to darba ņēmēju sociālos apstākļus, kuriem šis tiesiskais regulējums ir piemērojams, gan ceļu satiksmes drošību [27]. Nav nekādu šaubu, ka sodi, kas dalībvalstīm ir jāparedz, ir vērsti uz to, lai sodītu par šāda pienākuma pārkāpumiem.

58. Pretēji tam, ko tiesas sēdē apgalvoja Itālijas valdība, es neuzskatu, ka apstāklis, ka attiecīgais sods ir vērsts pret noteiktu personu grupu, šajā gadījumā var izslēgt šā soda represīvo mērķi. Ir, protams, taisnība, ka attiecībā uz pasākumiem, kas vērsti nevis uz sabiedrību kopumā, bet gan uz konkrētas kategorijas adresātiem, kuriem, tā kā tie veic darbību, kas īpaši reglamentēta Savienības tiesību normās, ir jāizpilda konkrēti nosacījumi, jo tas ir nepieciešams, lai varētu izmantot atļauju, ko izsniedz dalībvalsts un kas tiem piešķir konkrētas priekšrocības, Tiesa ir varējusi nospriest, ka pasākumiem, ar kuriem šīm personām šo priekšrocību izmantošana tiek liegta, ja šo priekšrocību nosacījumi vairs netiek izpildīti vai tiem pastāv risks netikt izpildītiem, ne vienmēr ir represīvs mērķis [28]. Tomēr manā ieskatā šai judikatūrai nav nozīmes, ja tiek aplūkots tāds naudas sods kā pamatlietā, kura mērķis nekādā ziņā nav liegt konkrētai personu kategorijai iespēju izmantot noteiktas prerogatīvas. Šajā ziņā nav nozīmes, vai šis naudas sods tiek uzlikts atsevišķi vai kopā ar darbības aizliegumu uz laiku, kas nepārsniedz divus gadus.

59. Runājot par *trešo kritēriju*, proti, administratīvā *soda bardzības pakāpi*, no tiesas sēdē saņemtajiem precizējumiem šajā jautājumā izriet, ka šis sods šķiet esam sevišķi bargs.

[23] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

[24] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

[25] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *Agenția Națională de Integritate* (C-40/21, EU:C:2023:367, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

[26] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *MV – 98* (C-97/21, EU:C:2023:371, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

[27] Skat. it īpaši spriedumu, 2022. gada 7. jūlijs, *Pricoforest* (C-13/21, EU:C:2022:531, 26. punkts).

[28] Skat. spriedumus, 2023. gada 23. marts, *Dual Prod* (C-412/21, EU:C:2023:234, 33. punkts), kā arī 2023. gada 14. septembris, *Vinal* (C-820/21, EU:C:2023:667, 53. punkts).

60. Šajā ziņā jāatgādina, ka bardzības pakāpe tiek vērtēta atkarībā no atbilstošajās tiesību normās paredzētā maksimālā soda [29].

61. Tā, saskaņā ar Tiesai tiesas sēdē sniegto informāciju konstatētais, ka par pamatlietā aplūkoto pārkāpumu bija paredzēts naudas sods līdz 1660 EUR, liecina par minētā soda bardzību.

62. Visu šo faktoru kopums vedina mani uzskatīt, ka divi no *Engel* kritērijiem ir izpildīti un ka iesniedzējtiesai varētu nākties konstatēt, ka pamatlietā aplūkotajam sodam piemīt krimināltiesisks raksturs Hartas 49. panta 1. punkta izpratnē. Turklāt norādāms, ka Tiesa, šķiet, netieši jau ir atzinusi, ka administratīvais naudas sods, kas uzlikts par Regulas Nr. 3821/85 pārkāpumu, uzskatāms par krimināltiesiska rakstura sodu Hartas izpratnē [30].

63. Tādējādi man šķiet maz ticams, ka iesniedzējtiesa, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju, varētu nonākt pie secinājuma, ka pamatlietā aplūkotais naudas sods nav uzskatāms par krimināltiesiska rakstura sodu. Tomēr, ja tā nonāktu pie šāda secinājuma, tad Hartas 49. panta 1. punkta pēdējais teikums nebūtu piemērojams. Tādā gadījumā būtu jāapsver, vai līdzīgas sekas varētu izrietēt no kāda Savienības tiesību vispārējā principa, ar kuru *lex posterior mitius* princips tiek attiecināts uz visiem administratīvajiem sodiem, bez nepieciešamības pierādīt to krimināltiesisko raksturu.

64. Manuprāt, atbilde ir noliedzoša.

65. Proti, lai gan Tiesa ir norādījusi, ka pat pirms Lisabonas līguma – ar kuru Hartai tika piešķirts tāds pats juridisks spēks kā Līgumiem – stāšanās spēkā *lex posterior mitius* princips izrietēja no dalībvalstīm kopīgām konstitucionālajām tradīcijām un tādējādi bija uzskatāms par vienu no Savienības vispārējiem tiesību principiem, kas valsts tiesai, piemērojot valsts tiesības, ir jāievēro [31], tā to ir izdarījusi attiecībā uz krimināltiesiska rakstura nodarījumiem. No šā viedokļa raugoties, Tiesas tolaik izceltais vispārējais Savienības tiesību princips sakrīt ar to, kas tagad ir nostiprināts Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā.

66. Savukārt es neuzskatu, ka *lex posterior mitius* princips kā vispārējs Savienības tiesību princips būtu jāpiemēro attiecībā uz administratīviem sodiem, kam nav krimināltiesiska rakstura. Proti, šādu principu attiecinot arī uz šādiem sodiem, iepriekšējs soda krimināltiesiskā rakstura izvērtējums Hartas 49. panta 1. punkta piemērošanas nolūkos kļūtu lieks, un tas būtu pretrunā šīs tiesību normas izstrādātāju nodomam aprobežot tās piemērošanu ar krimināltiesību jomu. Turklāt man nešķiet, ka šāda attiecināšana varētu tikt balstīta dalībvalstīm kopīgās konstitucionālās tradīcijās.

67. Šajā ziņā vēršama uzmanība uz to, ka zināms skaits dalībvalstu piemēro *lex posterior mitius* principu attiecībā uz pasākumiem, kas var tikt kvalificēti kā "administratīvi sodi", bet šādu piemērošanu neaprobežo ar pasākumiem, kam piemīt krimināltiesisks raksturs ECPAK un Hartas izpratnē [32]. Tomēr šajās dalībvalstīs šā principa piemērošana katrā atsevišķā gadījumā savu

[29] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 4. maijs, *MV – 98* (C-97/21, EU:C:2023:371, 46. punkts un tajā minētā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – "ECT") judikatūra).

[30] Skat. spriedumu, 2021. gada 24. marts, *Prefettura Ufficio territoriale del governo di Firenze* (C-870/19 un C-871/19, EU:C:2021:233, 49. punkts).

[31] Skat. it īpaši spriedumus, 2005. gada 3. maijs, *Berlusconi* u.c. (C-387/02, C-391/02 un C-403/02, EU:C:2005:270, 68. un 69. punkts), kā arī 2016. gada 6. oktobris, *Paoletti* u.c. (C-218/15, EU:C:2016:748, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

[32] Saskaņā ar izpētes apkopojumu Nr. 24/002 tas tā ir, piemēram, *Bulgārijā*, *Vācijā*, *Grieķijā*, *Spānijā*, *Francijā*, *Lietuvā*, *Nīderlandē*, *Polijā*, *Portugālē*, *Slovēnijā*, *Slovākijā* un *Zviedrijā*.

pamatojumu rod konstitucionāla ranga vai parastās tiesību normās, kā arī judikatūrā [33]. Tādējādi ir pieļaujams apšaubīt, ka labvēlīgākas tiesību normas atpakaļejoša spēka princips, to piemērojot ārpus "krimināltiesību" jomas, izriet no dalībvalstīm kopīgām konstitucionālām tradīcijām.

68. Līdz ar to manā ieskatā ir izslēgts, ka šo principu kā vispārēju Savienības tiesību principu varētu piemērot attiecībā uz administratīviem sodiem, kas neietilpst Hartas 49. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

69. Tikmēr dalībvalstis saglabā iespēju piemērot tādu principu saskaņā ar Hartas 53. pantu kā valsts aizsardzības standartu, vienlaikus ievērojot Savienības tiesību pārākumu, vienotību un efektivitāti [34].

70. Apstāklis, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka Regulas (EK, *Euratom*) Nr. 2988/95 [35] 2. panta 2. punkta otrais teikums ir īpašs *lex posterior mitius* principa formulējums [36], man nešķiet esam tāds, kas liktu izdarīt citādu secinājumu. Proti, man šķiet, ka pati šādas tiesību normas esamība drīzāk liecina par to, ka šis princips, ko piemēro administratīviem sodiem bez krimināltiesiska rakstura, nevis pastāv autonomi kā vispārējs Savienības tiesību princips ārpus krimināltiesību jomas, bet gan tam ir nepieciešams īpašs pamatojums normatīvajos tiesību aktos.

2. Par likumdevēja nodomu pieņemt labvēlīgāku krimināltiesību normu

71. No Tiesas judikatūras izriet, ka "[*lex posterior mitius* principa] piemērošana vispirms paredz tiesiskā regulējuma pēctecību laikā un ir balstīta uz konstatējumu, ka šī pēctecība attiecīgajā tiesību sistēmā atspoguļo nostājas maiņu vai nu attiecībā uz nodarījuma, kas var būt noziedzīgs nodarījums, krimināltiesisko kvalifikāciju, vai sodu, kāds piemērojams par šādu noziedzīgo nodarījumu" [37].

72. Tādējādi šis princips piemērojams, ja spēkā esošo tiesību normu izmaiņas ir labvēlīgas noziedzīgā nodarījuma izdarītājam vai nu tādēļ, ka mainījusies faktu krimināltiesiskā kvalifikācija, vai arī tādēļ, ka ticis paredzēts vieglāks sods [38].

[33] Tādējādi šo secinājumu 32. zemsvītras piezīmē uzskaitītajās dalībvalstīs šī piemērošana balstās uz normatīviem tiesību aktiem vai noteikumiem judikatūrā, kas mērķēti uz visiem administratīvajiem sodiem vai tikai uz dažiem no tiem, bet šie sodi iepriekš netiek kvalificēti kā tādi, kas ietilpst vai neietilpst krimināltiesību jomā saskaņā ar *Engel* kritērijiem. *Bulgārijā*, *Spānijā* un *Lietuvā* atpakaļejoša spēka *in mitius* principa piemērošana attiecībā uz administratīvajiem sodiem plašā nozīmē ir atzīta likumā. *Vācijā*, *Nīderlandē* un *Polijā* likumā ir atzīta šā principa piemērošana attiecībā uz administratīvajiem naudas sodiem. *Portugālē*, *Slovēnijā* un *Slovākijā* likumā ir skaidri paredzēta šā principa piemērošana saskaņā ar konstitucionāla ranga normu, kurā ir paredzēta arī minētā principa esamība vispār. *Grieķijā* un *Francijā* atpakaļejoša spēka *in mitius* principa piemērošana attiecībā uz administratīvajiem sodiem, lai gan tā nav skaidri paredzēta kādā konstitucionāla ranga vai normatīvā tiesību aktā, ir balstīta uz judikatūrā izveidotu konstrukciju, kuras pamatā ir citi principi, kuriem pašiem par sevi ir konstitucionāls statuss. Visbeidzot, *Zviedrijā* nav ne likuma, ne judikatūras, kurā būtu atzīts vispārējs atpakaļejoša spēka *in mitius* piemērošanas princips attiecībā uz administratīvajiem sodiem, bet Zviedrijas tiesas šādu principu piemēro pēc analoģijas ar pastāvošajiem noteikumiem attiecībā uz krimināls odiem.

[34] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 24. jūlijs, *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 110. punkts un tajā minētā judikatūra).

[35] Padomes 1995. gada 18. decembra regula par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.). Saskaņā ar šo tiesību normu, "ja Kopienas noteikumi, kas paredz administratīvus sodus, vēlāk ir grozīti, ar atpakaļejošu spēku piemēro saudzīgākos noteikumus".

[36] Skat. it īpaši spriedumus, 2008. gada 11. marts, *Jager* (C-420/06, EU:C:2008:152, 59. un 60. punkts), kā arī 2012. gada 4. oktobris, *ED* un *F Man Alcohols* (C-669/11, EU:C:2012:618, 52. un 53. punkts).

[37] Skat. it īpaši spriedumu, 2023. gada 24. jūlijs, *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 107. punkts un tajā minētā judikatūra).

[38] Norādāms, ka arī ECT ir nospriedusi, ka *lex posterior mitius* princips piemērojams ne tikai attiecībā uz piemērojamo sodu, bet arī uz noziedzīgā nodarījuma definīciju (skat. it īpaši ECT spriedumu, 2022. gada 18. oktobris, *Mørck Jensen* pret Dāniju (CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 46. punkts). Skat. arī ECT 2020. gada 29. maija konsultatīvo atzinumu par "atsauces tiesiskā regulējuma" metodes izmantošanu noziedzīga nodarījuma definēšanai un piemērojamiem kritērijiem, lai salīdzinātu krimināltiesību normu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī un grozīto krimināltiesību normu (pieteikums Nr. P16-2019-001, 82. punkts).

73. Turklāt *lex posterior mitius* princips prasa izmaiņas likumdevēja vērtējumā par iepriekš izveidotā sodu tiesiskā regulējuma atbilstību [39]. Tātad ir nepieciešams, lai izmaiņas spēkā esošajās tiesību normās atspoguļotu likumdevēja nostājas maiņu attiecībā uz faktu krimināltiesisko kvalifikāciju vai par noziedzīgo nodarījumu piemērojamo sodu [40].

74. Tas tā nav gadījumā, ja piemērojamo tiesību izmaiņas, kas notikušas pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, attiecībā uz šo nodarījumu ir uzskatāmas tikai par faktiskās situācijas izmaiņām, kas nemaina minētā nodarījuma sastāvu. Tādējādi Tiesa varēja nospriest, ka Savienības pilsonības iegūšana ir uzskatāma par tādu faktisku situāciju, kas nemaina nelikumīgas imigrācijas atbalstīšanas noziedzīgā nodarījuma sastāvu [41].

75. No Tiesas judikatūras izriet, ka izmaiņas likumdevēja nostājā attiecībā uz faktu krimināltiesisko kvalifikāciju vai par noziedzīgu nodarījumu piemērojamo sodu nav konstatējamas arī tad, ja izmaiņas tiesiskajā regulējumā ir tikai un vienīgi ekonomiska un tehniska izvērtējuma rezultāts, ar ko netiek apšaubīta krimināltiesiskā kvalifikācija vai kompetento valsts iestāžu veiktais izvērtējums attiecībā uz piemērojamo sodu par rīcību, kuras rezultātā nelikumīgi gūta kāda priekšrocība, pat ja saskaņā ar jauno tiesisko regulējumu šī priekšrocība tagad būtu atzīstama [42].

76. Šajos dažādajos gadījumos, iztrūkstot likumdevēja nodomam atcelt vai mīkstināt sodīšanu par kādu konkrētu rīcību, tiesiskā regulējuma izmaiņu rezultātā netiek apšaubīts agrāk veiktās rīcības prettiesiskums, par kuru sodīšanas efektivitātes nolūkos ir jāturpina sodīt.

77. Uzskatu, ka izskatāmajā lietā situācija ir atšķirīga.

78. Proti, ar Regulu 2020/1054 notikusī r) apakšpunkta iekļaušana Regulas Nr. 561/2006 13. panta 1. punktā, kas atļauj dalībvalstīm pieļaut atkāpi no pienākuma uzstādīt tahogrāfu transportlīdzekļiem, kas tiek izmantoti gatavu betona maisījumu piegādei, un no atkāpju definīcijas, kas Likuma Nr. 461/2007 2. panta 2. punktā ir izdarīta, vispārīgi atsaucoties uz Regulas Nr. 561/2006 3. un 13. panta 1. punktu, liecina par Savienības likumdevēja un Slovākijas likumdevēja nostājas maiņu attiecībā uz nepieciešamību noteikt šādu pienākumu šai transportlīdzekļu kategorijai un līdz ar to par tahogrāfa neesamības vai tā derīgas pārbaudes neesamības nosodāmo raksturu. Šķiet, ka šīs nostājas maiņas iemesls ir īpatnības gatavo betona maisījumu transportēšanā, kas tiek veikta salīdzinoši nelielos attālumos, tāpēc prasības, ka šādu betonu pārvadājošos transportlīdzekļos ir jābūt tahogrāfam, lietderība varēja tikt apšaubīta.

79. Tādējādi, tā kā notikušās tiesiskā regulējuma izmaiņas ļauj dalībvalstīm izslēgt no pienākuma aprīkot ar tahogrāfu transportlīdzekļus, kas tiek izmantoti gatavo betona maisījumu piegādei, no tā var secināt, ka ir mainījusies Savienības likumdevēja izpratne – kuru ir pārņēmis Slovākijas likumdevējs, izmantojot šo iespēju, – par nepieciešamību sodīt par šā pienākuma pārkāpumiem attiecībā uz šīs kategorijas transportlīdzekļiem. Tā kā šo tiesiskā regulējuma izmaiņu rezultātā gatavo betonu maisījumu piegādei izmantoto transportlīdzekļu vadītāji tiek izslēgti no to personu

[39] Skat. spriedumus, 2008. gada 11. marts, *Jager* (C-420/06, EU:C:2008:152, 70. punkts), kā arī 2012. gada 4. oktobris, *ED* un *F Man Alcohols* (C-669/11, EU:C:2012:618, 59. punkts).

[40] Skat. spriedumus, 2016. gada 6. oktobris, *Paoletti* u.c. (C-218/15, EU:C:2016:748, 27. punkts); 2018. gada 7. augusts, *Clergeau* u.c. (C-115/17, EU:C:2018:651, 33. punkts), un 2023. gada 24. jūlijs, *Lin* (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 107. punkts).

[41] Skat. spriedumu, 2016. gada 6. oktobris, *Paoletti* u.c. (C-218/15, EU:C:2016:748, 32.–36. punkts). Skat. arī ECT spriedumu, 2022. gada 18. oktobris, *Mørck Jensen* pret Dāniju (CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 44.–54. punkts).

[42] Skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *Clergeau* u.c. (C-115/17, EU:C:2018:651, 34.–40. punkts).

loka, kuras var tikt sauktas pie atbildības par Likuma Nr. 462/2007 38. pantā minētā pārkāpuma izdarīšanu, šīs izmaiņas nav uzskatāmas ne par ārēju faktisko situāciju, ne arī par tīri ekonomisku un tehnisku izvērtējumu, kam nav saistības ar šā pārkāpuma sastāvu veidojošajiem elementiem.

80. Šajā ziņā nav nozīmes tam, vai pārkāpuma juridiskais pamats, ko veido 38. pants, paliek neizmainīts. Proti, tiesiskā regulējuma izmaiņas, kas izriet no dalībvalstīm atvēlētās iespējas paredzēt atkāpes attiecībā uz konkrētām transportlīdzekļu kategorijām, ir ietvertas inkriminējošo likumu papildinošā tiesību normā, kurā ir noteiktas noziedzīgu nodarījumu veidojošās faktiskās situācijas. Tāpat kā tas ir vairākās dalībvalstīs, es uzskatu, ka šāda veida situācijās pilnībā būtu jāpiemēro *lex posterior mitius* princips [43].

81. No iepriekš minētā izriet, ka Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprinātais *lex posterior mitius* princips, manuprāt, jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams gan tad, kad saskaņā ar Regulas Nr. 3821/85 19. panta 1. punktā un Regulas Nr. 165/2014 41. panta 1. punktā paredzēto tiek uzlikti administratīvi sodi, gan arī šos sodus pārbaudot tiesā, tāpēc ka tiem piemīt krimināltiesisks raksturs un jaunā tiesību norma, ar kuru atcelts pienākums aprīkot ar tahogrāfu transportlīdzekļus, kas tiek izmantoti gatavo betona maisījumu piegādei, atspoguļo likumdevēja nostājas maiņu attiecībā uz nepieciešamību sodīt par šā pienākuma pārkāpumiem.

C. Par trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu

82. Ar trešo un ceturto jautājumu, kuri, manuprāt, jāizvērtē kopā, valsts tiesa būtībā lūdz Tiesu lemt par to, vai tai saskaņā ar Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprināto *lex posterior mitius* principu, izskatot tai iesniegto kasācijas sūdzību, jāņem vērā labvēlīgāka krimināltiesību norma, kas stājusies spēkā pēc zemākas instances administratīvās tiesas nolēmuma pieņemšanas, kas kļuvis galīgs saskaņā ar valsts tiesībām un par kuru ir iesniegta šī kasācijas sūdzība.

83. Tāpēc iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šis princips jāpiemēro visās procesa tiesā stadijās, tostarp kasācijas sūdzības stadijā, ņemot vērā šā procesa tiesā posma juridiskās īpatnības, gadījumā, kad labvēlīgākā tiesību norma ir stājusies spēkā šajā stadijā. Šī tiesa precizē, ka to veidojošo palātu ietvaros nav rasta vienota atbilde uz šo jautājumu [44].

[43] Tā, kā tas norādīts izpētes apkopojumā Nr. 24/002, *Vācijā*, *Spānijā*, *Itālijā* un *Polijā* jautājums par atpakaļejoša spēka *in mitius* principa piemērošanu šādā situācijā – ko Vācijas, Itālijas un Polijas tiesību sistēmās dēvē par "blanketa tiesību normu" (attiecīgi "Blankettnorm", "norma in bianco" un "norma blankietowa") un Spānijas tiesību sistēmā par "blanketu nodarījumu" ("infracción en blanco") – ticis apskatīts judikatūrā, saskaņā ar kuru šis princips parasti ticis atzīts par pilnībā piemērojamu.

[44] Šajā ziņā minētā tiesa paskaidro, ka tās pirmā palāta uz norādīto jautājumu ir atbildējusi apstiprinoši. Savukārt tās piektā palāta uzskata, ka, ņemot vērā kasācijas sūdzības raksturu un noteikumu, saskaņā ar kuru runa ir par zemākas instances administratīvās tiesas pieņemta un galīga nolēmuma pārskatīšanu, uz šo pašu jautājumu jāatbild noliedzoši.

84. Šajā saistībā iesniedzējtiesa norāda, ka pat tad, ja tas netiek prasīts, tai jāņem vērā soda noteikšanas pamatprincipi, tostarp *lex posterior mitius* princips [45]. Tomēr tai ir saistoša arī juridiskā situācija, kāda pastāvēja brīdī, kad par galīgu un izpildāmu kļuvušais [46] zemākas instances administratīvās tiesas nolēmums tika pasludināts [47]. Šim nolēmumam ir *res judicata* spēks [48].

85. Iesniedzējtiesa piebilst, ka kasācijas sūdzība teorētiski uzskatāma par speciālu pārsūdzības iespēju, un tieši tādēļ, ka tā ir vērsta pret administratīvās tiesas galīgu nolēmumu. Tomēr pamati kasācijas sūdzības iesniegšanai ir formulēti plaši un principā aptver visus materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus [49]. Turklāt, ja formālie nosacījumi ir izpildīti, pusei, kas iesniegusi kasācijas sūdzību, ir tiesības uz to, lai šī sūdzība tiktu izskatīta un lai kasācijas tiesvedība pienācīgi un tieši sekotu tiesvedībai zemākās instances administratīvajā tiesā [50].

86. Tādējādi iesniedzējtiesa, pirmkārt, vēlas noskaidrot, cik liela nozīme ir tiesas nolēmuma galīgumam, noskaidrojot, vai ir piemērojams *lex posterior mitius* princips. Otrkārt, šī tiesa vaicā, vai kasācijas sūdzības juridiskās īpatnības uzskatāmas par procesuālu šķērsli šā principa piemērošanai.

87. Es secīgi izvērtēšu šos divus aspektus.

1. Par tiesas nolēmuma galīgumu "lex posterior mitius" principa piemērošanas nolūkos

88. Šeit ir jānoskaidro, vai *lex posterior mitius* principa piemērošanu var izslēgt tādā kasācijas tiesvedībā kā pamatlietā aplūkotā, pamatojoties uz to, ka šī tiesvedība, kuras mērķis ir pārskatīt zemākas instances administratīvās tiesas pieņemtu nolēmumu, seko tiesvedībai, kurā šī tiesa ir pieņēmusi nolēmumu, kas ir kļuvis galīgs saskaņā ar Slovākijas tiesībām.

[45] 2015. gada 21. maija *Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok* 162/2015 Z. z. (Likums Nr. 162/2015 par administratīvo tiesu kodeksu; turpmāk tekstā – "ATK") 195. panta d) punktā ir paredzēts, ka, pārbaudot administratīvu lēmumu, administratīvajai tiesai nav saistošs pārvaldes iestādes rīcības apjoms un pamatojums attiecībā uz atbilstību *Trestný zákon* (Kriminālkodekss) paredzētajiem soda noteikšanas principiem – starp kuriem ir arī atpakaļejoša spēka *in mitius* princips –, kas tādējādi jāpiemēro arī administratīvo sodu uzlikšanā.

[46] No ATK 145. panta 2. punkta c) apakšpunkta izriet, ka attiecībā uz pārsūdzību administratīvajā tiesā administratīvo sodu jomā administratīvās tiesas spriedums kļūst galīgs arī gadījumos, kad kasācijas sūdzība tiek iesniegta viena mēneša laikā no šā sprieduma paziņošanas dienas. Turklāt no ATK 146. panta 1. punkta izriet, ka spriedums izpildāms pēc tam, kad ir beidzies termiņš, ko tā rezolutīvajā daļā administratīvā tiesa noteikusi pienākumu izpildei, vai, ja tas nav noticis, tiklīdz tas ieguvis *res judicata* spēku.

[47] Tā, no ATK 454. panta izriet, ka situācija, kāda pastāvējusi pārsūdzētā administratīvās tiesas nolēmuma pasludināšanas vai pieņemšanas brīdī, ir noteicoša nolēmuma pieņemšanā tiesai, kura izskata kasācijas sūdzību.

[48] Saskaņā ar ATK 145. panta 5. punktu, ja kādā lietā ir pieņemts galīgs nolēmums, šo lietu vairs nevar iztiesāt un par to nevar pieņemt jaunu nolēmumu.

[49] Šie pamati ir izklāstīti ATK 440. panta 1. punktā: administratīvajai tiesai nav bijusi jurisdikcija izlemt strīdu (a) apakšpunkts); kādam no lietas dalībniekiem nav bijis *locus standi* (b) apakšpunkts) vai nav bijusi pilna rīcībspēja rīkoties patstāvīgi administratīvajā tiesā, un to nav pārstāvējis likumīgais pārstāvis vai aizbildnis, kas darbojas tā vārdā (c) apakšpunkts); tas pats jautājums jau ticis galīgi izlemts vai tajā pašā lietā jau ir sākta tiesvedība (d) apakšpunkts); lietu ir izlēmis tiesnesis, kuram pieteikts noraidījums, vai administratīvā tiesa nelikumīgā sastāvā (e) apakšpunkts); administratīvā tiesa ar neatbilstošu procedūru liegusi kādam lietas dalībniekam izmantot savas procesuālās tiesības, tādēļ ir pārkāptas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu (f) apakšpunkts); administratīvā tiesa lietu izlēmusi, pamatojoties uz tiesību kļūdu (g) apakšpunkts); administratīvā tiesa ir nolēmusi atkāpties no kasācijas instances tiesas pastāvīgās judikatūras (h) apakšpunkts); administratīvā tiesa nav ievērojusi saistošo juridisko viedokli, kas izteikts, izskatot kasācijas sūdzību pieņemtajā atcelšanas lēmumā (i) apakšpunkts), vai apelācijas sūdzība tikusi nelikumīgi noraidīta (j) apakšpunkts).

[50] Saskaņā ar ATK 438. panta 1. punktā paredzēto kasācijas sūdzību var iesniegt par administratīvās tiesas galīgajiem nolēmumiem. Turklāt no ATK 439. panta 1. punkta izriet, ka kasācijas sūdzība principā ir pieļaujama par visiem administratīvo tiesu nolēmumiem.

89. Šajā ziņā vēršama uzmanība uz to, ka Hartas 49. panta 1. punkta pēdējais teikums ir formulēts ļoti plaši – nav noteikts ierobežojums laikā noteikumam, saskaņā ar kuru tad, ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas tiesību aktos tiek paredzēts vieglāks sods, ir jāpiemēro šis sods. It īpaši šajā tiesību normā nav minēts neviens ierobežojums, kas būtu sasaistīts ar galīga tiesas nolēmuma esamību.

90. Lai gan tā tas ir, Tiesa jau ir atzinusi, ka šim principam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir saglabāts spēkā no notiesāšanas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu *ipso jure* izrietošais tiesību balsot aizliegums, kas piemērojams tikai notiesāšanas ar galīgu spriedumu gadījumos, kuri pēdējā instancē ir tikuši pasludināti atbilstoši agrākajam krimināLkodeksam, neraugoties uz to, ka vēlāk ir pieņemta notiesātajai personai labvēlīgāka tiesību norma [51]. Līdz ar to šis princips neprasa pārskatīt pēdējā instancē pieņemtus galīgos spriedumus, ja vēlāk stājas spēkā labvēlīgāks krimināltiesiskais regulējums [52].

91. Savukārt *lex posterior mitius* principu ir paredzēts piemērot, kamēr nav pasludināts galīgais spriedums. Tātad noteicošais ir katrā lietā pārbaudīt, vai tāds spriedums ir pasludināts.

92. Proti, no Tiesas judikatūras izriet, ka Hartas 49. pantā ir ietvertas vismaz tādas pašas garantijas, kādas paredzētas ECPAK 7. pantā, kas saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu jāņem vērā kā minimālās aizsardzības slieksnis [53].

93. Tā, no ECT judikatūras izriet, ka ECPAK 7. panta 1. punktā garantētais *lex posterior mitius* princips "izpaužas noteikumā, ka, ja krimināltiesību norma, kas bija spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī, un jaunākās krimināltiesību normas, kas pieņemtas *pirms galīgā sprieduma pasludināšanas*, atšķiras, tiesai ir jāpiemēro tā krimināltiesību norma, kuras noteikumi ir labvēlīgāki apsūdzētajam" [54].

94. Hartas 49. panta 1. punktā jēdziens "galīgs spriedums" nav minēts un vēl jo mazāk definēts. Tomēr, tā kā šim jēdzienam ir izšķiroša nozīme, lai izlemtu, vai piemērojams šajā tiesību normā nostiprinātais *lex posterior mitius* princips, un lai šo principu Savienībā piemērotu vienādi, būtu jānosaka dažas pazīmes, kas ļauj noteikt tā aprises. Šajā nolūkā ir iespējams balstīties uz jēdzienu "galīgs spriedums" Hartas 50. pantā, kurā ir nostiprināts *ne bis in idem* princips, un aplūkot ECT judikatūras atziņas par šo principu.

95. Šajā ziņā jānorāda, ka ECPAK 7. protokola [55] 4. panta mērķis ir aizliegt galīgi pabeigtu krimināLprocesu atkārtošanu (*ne bis in idem* princips). Saskaņā ar paskaidrojumiem par ECPAK 7. protokolu [56] "nolēmums ir galīgs, ja tas, kā mēdz teikt, ir kļuvis par *res judicata*. Tā tas ir gadījumā, *ja šis nolēmums ir neatceļams*, tas ir, ja attiecībā uz to nepastāv *parastās pārsūdzības iespējas* vai kad lietas dalībnieki ir izsmēluši šīs iespējas vai ļāvuši paiet termiņiem, neizmantojot

[51] Skat. spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648, 56. punkts).

[52] Tomēr jāatzīmē, ka ECT piemērojusi *lex posterior mitius* principu attiecībā uz galīgi notiesātu personu, kad valsts tiesībās bija skaidri noteikts valsts tiesu pienākums pēc savas iniciatīvas pārskatīt notiesājošu spriedumu gadījumā, ja ar jaunāku tiesību normu ticis samazināts par noziedzīgo nodarījumu piemērojamais sods (skat. ECT spriedumu, 2016. gada 12. janvāris, *Gouarré Patte* pret Andoru, (CE:ECHR:2016:0112JUD003342710, 28.–36. punkts).

[53] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 29. jūlijs, *Alchaster* (C-202/24, EU:C:2024:649, 92. punkts un tajā minētā judikatūra).

[54] ECT spriedums, 2009. gada 17. septembris, *Scoppola* pret Itāliju (Nr. 2) (CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109. punkts). Mans izcēlums. Skat. arī ECT lēmumu, 2021. gada 30. novembris, *Artsruni* pret Armēniju (CE:ECHR:2021:1130DEC004112613, 55. punkts), kā arī ECT spriedumu, 2022. gada 18. oktobris, *Mørck Jensen* pret Dāniju (CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 44. punkts).

[55] Parakstīts 1984. gada 22. novembrī Strasbūrā, turpmāk tekstā – "7. protokols".

[56] *Série des traités européens*, Nr. 117.

tās”[57]. Nolēmumi, attiecībā uz kuriem pastāv parastās pārsūdzības iespējas, ir izslēgti no 7. protokola 4. pantā ietvertās garantijas, kamēr nav iestājies apelācijas termiņš. Savukārt *speciālās pārsūdzības iespējas* kā, piemēram, lūgums atjaunot tiesvedību vai lūgums pagarināt pagājušu termiņu, netiek ņemtas vērā, ja ir jānoskaidro, vai tiesvedība tikusi galīgi pabeigta. Lai gan šīs pārsūdzības iespējas uzskatāmas par pirmās tiesvedības turpinājumu, nolēmuma “galīgums” nav atkarīgs no to izmantošanas[58].

96. Lai noskaidrotu, vai kāds nolēmums ir galīgs, ECT, pamatojoties uz valsts tiesībām, cenšas noteikt, kādas ir “parastās pārsūdzības” konkrētā lietā 7. protokola 4. panta izpratnē. Tās ieskatā valsts tiesību aktiem – gan materiālajiem, gan procesuālajiem – ir jāatbilst tiesiskās drošības principam, kas prasa, pirmkārt, lai pārsūdzības tvērums būtu skaidri ierobežots laikā un, otrkārt, lai tās izmantošanas kārtība būtu skaidra pusēm, kuras ir tiesīgas uz to atsaukties. Citiem vārdiem sakot, lai tiktu ievērots tiesiskās drošības princips, kas izriet no tiesībām netikt divreiz tiesātam vai sodītam par vienu un to pašu nodarījumu, ir jānodrošina, ka pārsūdzības procedūra ļauj skaidri uzzināt brīdi, kad nolēmums kļūst galīgs. Nepieciešamība pēc termiņa esamības, lai kādu pārsūdzību varētu uzskatīt par “parastu”, netieši izriet no paša paskaidrojumu par ECPAK 7. protokolu teksta, kurā norādīts, ka nolēmums ir neatceļams, ja puses ir ļāvušas paiet “termiņiem” attiecīgā tiesiskā ceļa izmantošanai. Tiesību akts, ar kuru vienai no pusēm tiktu piešķirtas neierobežotas pilnvaras izmantot pārsūdzību vai ar kuru šī pārsūdzība tiktu ierobežota ar nosacījumiem, kas rada būtisku nelīdzsvarotību starp pusēm minētās pārsūdzības izmantošanā, nonāktu pretrunā tiesiskās drošības principam[59].

97. ECT arī ir precizējusi, ka, lai gan ECPAK neapšaubāmi ļauj valstīm noteikt, kas saskaņā ar to pašu tiesību aktiem ir nolēmums, ar kuru tiesvedība tiek galīgi pabeigta, šī tiesa to pārbauda. Proti, atļaut līgumslēdzējām valstīm pēc saviem ieskatiem noteikt, kad nolēmums ir “galīgs” 7. protokola 4. panta izpratnē, minētajai tiesai neveicot nekāda veida pārbaudi pēc objektīviem kritērijiem, nozīmētu, ka šīs tiesību normas piemērošana tiek atstāta šo valstu ziņā, un tas varētu novest pie rezultātiem, kuri nav savienojami ar ECPAK priekšmetu un mērķi, kas ir nodrošināt, ka neviens netiek tiesāts vai sodīts divreiz par vienām un tām pašām darbībām[60].

98. Lai gan Tiesas loma prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā atšķiras no ECT lomas, tomēr, manuprāt, šajā lietā būtu jāvadās pēc līdzīgas loģikas, kas saskaņo dalībvalstīm atvēlamo rīcības brīvību ar *lex posterior mitius* principa efektivitāti. Tādējādi, lai gan ir skaidrs, ka katrai dalībvalstij ir jānosaka sava pārsūdzību sistēma, it īpaši nosacījumi, saskaņā ar kuriem par administratīvās tiesas nolēmumu var iesniegt kasācijas sūdzību, un tiesas procesa stadija, sākot no kuras spriedumu var uzskatīt par galīgu saskaņā ar valsts tiesību aktiem, šī rīcības brīvība ir jāierobežo, lai garantētu šā principa vienveidīgu piemērošanu Savienībā un tādējādi nodrošinātu, ka tas var iedarboties pilnībā[61].

[57] Skat. ECT spriedumu, 2009. gada 10. februāris, *Sergueï Zolotoukhine* pret Krieviju (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, 107. punkts). Mans izcēlums.

[58] Skat. ECT spriedumu, 2009. gada 10. februāris, *Sergueï Zolotoukhine* pret Krieviju (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, 108. punkts).

[59] Skat. ECT spriedumus, 2019. gada 8. jūlijs, *Mihalache* pret Rumāniju (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 115. punkts), un 2024. gada 8. oktobris, *Jesus Pinhal* pret Portugāli (CE:ECHR:2024:1008JUD004804715, 177. punkts).

[60] Skat. ECT spriedumu, 2019. gada 8. jūlijs, *Mihalache* pret Rumāniju (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 116. punkts). Kā piemēru, kurā nolēmums kļuvis galīgs ar *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Francija) spriedumu, skat. ECT spriedumu, 2019. gada 6. septembris, *Nodet* pret Franciju (CE:ECHR:2019:0606JUD004734214, 21. un 46. punkts).

[61] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 15. oktobris, KUBERA (C-144/23, EU:C:2024:881, 31. punkts un tajā minētā judikatūra), kurā Tiesa ir nospriedusi, ka, lai arī tieslietu organizācija dalībvalstīs – citastarp valsts augstāku tiesu izveide, sastāvs, kompetence un darbība – ir šo valstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām.

99. Līdz ar to, lai arī tiesas nolēmuma galīgais raksturs pārbaudāms, pamatojoties uz tās dalībvalsts tiesībām, kas ir pieņēmusi šo nolēmumu [62], Hartas 49. panta 1. punkta piemērošanas nolūkos tāda nolēmuma galīgo raksturu tomēr nevar konstatēt, *ja šis nolēmums nav kļuvis neatceļams tajā ziņā, ka to iespējams apstrīdēt ar kādu pārsūdzības iespēju, kuru noteiktā termiņā var īstenot notiesātā persona*. Tādējādi, lai gan šādas pārbaudes sākumpunktam ir jābūt valsts tiesībām, ir neiespējami pieturēties tikai un vienkārši pie valsts tiesībās ietvertām kvalifikācijām, pretējā gadījumā riskējot apdraudēt šajā tiesību normā nostiprinātā *lex posterior mitius* principa efektīvu un vienveidīgu piemērošanu. Ja no valsts tiesību aktu izvērtējuma izriet, ka kādas administratīvās tiesas pieņemto nolēmumu var pārsūdzēt augstākas instances tiesā, notiesātajai personai noteiktā termiņā izmantojot kādu pārsūdzības iespēju, tad, manuprāt, šis princips būtu jāpiemēro.

100. Rezumējot, *lex posterior mitius* principa piemērošanas nolūkos tiesvedība, kas nav galīgi pabeigta, līdzinās tiesvedībai, kurā nav pieņemts neatceļams nolēmums [63], tas ir, nolēmums, attiecībā uz kuru parastās pārsūdzības iespējas ir izsmeltas vai nav izmantotas noteiktajā termiņā.

101. Šajā ziņā es uzskatu, ka, pat ja kasācijas sūdzība iesniedzējtiesai Slovākijas tiesībās teorētiski, šķiet, tiek uzskatīta par speciālu pārsūdzības iespēju, jo tā ir vērsta pret administratīvās tiesas nolēmumu, kas saskaņā ar šīm tiesībām ir galīgs, šķiet, šai sūdzībai, ņemot vērā tās iezīmes, kuras izklāstījusi pati iesniedzējtiesa, nepiemīt speciālas pārsūdzības iespējas pazīmes.

102. Proti, kā tas izriet no manis iepriekš minētajām ATK tiesību normām, uz kasācijas sūdzības iesniegšanu šajā tiesā neattiecas tik sašaurinoši ierobežojumi, it īpaši attiecībā uz šīs sūdzības pamatiem vai personām, kuras ir tiesīgas to iesniegt, ka tā būtu jāpielīdzina speciālai pārsūdzības iespējai. Citiem vārdiem sakot, ciktāl nešķiet, ka saskaņā ar Slovākijas tiesībām kasācijas sūdzības iesniegšanai piemistu stingri ierobežots un izņēmuma raksturs [64], tā ir uzskatāma par parastu pārsūdzības iespēju, kas ir kā turpinājums T.T. uzsāktajam tiesvedības procesam administratīvajā tiesā un kas noteiktā termiņā var novest pie šīs tiesas pieņemtā sprieduma pārskatīšanas.

103. Slovākijas tiesības faktiski atspoguļo dabisko atšķirību starp tiesu, kas izlemj lietu pēc būtības, kuras uzdevums ir "izskatīt strīdu", no vienas puses, un kasācijas tiesu, kuras uzdevums ir "izskatīt spriedumu", no otras puses. Šī atšķirība atspoguļojas divos atsevišķos tiesvedības posmos. Tā, pirmās minētās tiesas pieņemtais nolēmums iegūst galīgu raksturu, proti, tam ir *res judicata* spēks. Tomēr, tā kā šis nolēmums ir pārsūdzams kasācijas kārtībā un tātad var tikt pārskatīts, tas nav neatceļams. Šķiet, ka tātad Slovākijas tiesībās būtu jānošķir nolēmumi, kas ieguvuši galīgu raksturu, un nolēmumi, kuri ir neatceļami, un šie pēdējie nolēmumi ir tie, attiecībā uz kuriem ir tikušas izmantotas vai noteiktajā termiņā nav tikušas izmantotas visas parastās pārsūdzības iespējas, tostarp kasācijas sūdzība.

[62] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 12. oktobris, *INTER Consulting* (C-726/21, EU:C:2023:764, 61. punkts).

[63] Piemēram, 2022. gada 7. oktobra spriedumā Nr. 443476 *Conseil d'État* (Valsts padome, Francija) ar formulējumu, ko, manuprāt, ir vērts atkārtot šīs analīzes vajadzībām, ir nospriedusi, ka no konstitucionālā sodu nepieciešamības principa izriet, ka "noteikums, saskaņā ar kuru jauna krimināltiesību norma, ja ar to tiek atcelta saukšana pie krimināltatbildības vai tiek paredzēti vieglāki sodi nekā vecajā normā, ir jāpiemēro to noziedzīgo nodarījumu izdarītājiem, kas izdarīti pirms tās stāšanās spēkā un *par kuriem nav pieņemti par neatceļamiem kļuvuši nolēmumi*. Lietu pēc būtības skatošajai tiesai, izskatot pārsūdzību par sodu, ir kaut vai pēc savas ierosmes jāpiemēro jaunā, labvēlīgākā krimināltiesību normu, kas stājusies spēkā laikā no nodarījuma izdarīšanas dienas līdz nolēmuma pieņemšanas dienai. *Tas pats attiecas uz kasācijas instances tiesu, ja jaunā tiesību norma ir stājusies spēkā pēc kasācijas kārtībā pārsūdzētā nolēmuma pieņemšanas*" (šī sprieduma 5. punkts, mans izcēlums). Administratīvajā procesā citas dalībvalstis atzīst *lex posterior mitius* principa piemērošanu, ja šī tiesību norma parādās kasācijas tiesvedības stadijā. Kā redzams izpētes ziņojumā Nr. 24/002, tas tā ir it īpaši Bulgārijā, Vācijā, Spānijā, Itālijā un Lietuvā.

[64] Skat. spriedumu, 2023. gada 19. oktobris, *Központi Nyomozó Főügyészség* (C-147/22, EU:C:2023:790, 34. punkts).

104. Tomēr, lai piemērotu *lex posterior mitius* principu, papildus katras valsts tiesībām raksturīgajām atšķirībām un procesuālajai kvalifikācijai ir svarīgi pārliecināties, vai administratīvās tiesas pieņemtais nolēmums ir kļuvis neatceļams tādā nozīmē, ka to vairs nevar pārsūdzēt augstākas instances tiesā, notiesātajai personai noteiktā termiņā izmantojot pārsūdzības iespēju. Proti, tiesas nolēmums, kas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem nav neatceļams, nevar būt procesuāls šķērslis šā principa piemērošanai [65]. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ tādu par neatceļamu kļuvušu nolēmumu šajā lietā nevar konstatēt. No tā izriet, ka minētais princips ir pilnībā piemērojams.

105. Piebildīšu, ka šajā ziņā nav nozīmes tam, vai pārsūdzētais administratīvais sods pa šo laiku ir kļuvis izpildāms vai tas pat faktiski ir izpildīts un vai iesniedzējtiesa to nevar tieši atcelt vai aizstāt [66], jo zemākas instances administratīvās tiesas pieņemtā sprieduma atcelšana un lietas nodošana atpakaļ šai tiesai [67] vai kāda cita rīcība ar lietu [68] var nodrošināt tiesības, ko prasītājs atvasina no Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikuma, un tas izraisa šā soda atcelšanu un pēc tam – nepamatoti piedzītā naudas soda atmaksāšanu. Turklāt pati iespēja kasācijas instances tiesai, ja tā konstatē kasācijas sūdzības pamatotību, nodot lietu atpakaļ administratīvajai tiesai, kas nozīmē lietas jaunu izskatīšanu pēc būtības, liecina par to, ka pārsūdzēto spriedumu nevar uzskatīt par neatceļamu šīs tiesību normas piemērošanas nolūkos.

2. Vai kasācijas sūdzības juridiskās īpatnības uzskatāmas par procesuālu šķērsli "lex posterior mitius" principa piemērošanai?

106. Nav šaubu, ka, nosakot administratīvu sodu, kam ir krimināltiesisks raksturs atbilstoši *Engel* kritērijiem, piemērojams *lex posterior mitius* princips. Tas pats attiecas uz šāda soda pārskatīšanu tiesā, ja lietu pēc būtības izskatošajā tiesā notiekošās tiesvedības gaitā tiek pieņemta labvēlīgāka tiesību norma.

107. Ja lietu pēc būtības izskatošā tiesa neņem vērā labvēlīgāku krimināltiesību normu, kas pieņemta pirms tās nolēmuma taisīšanas, tā pieļauj tiesību kļūdu, par kuru kasācijas instances tiesa var noteikt sankcijas, kas tad nodrošinās šā principa pilnīgu iedarbību.

108. Vai būtu jābūt citādi, ja labvēlīgāka krimināltiesību norma stājas spēkā kasācijas tiesā noritošas tiesvedības laikā? Šis ir jautājums, kam jāpievēršas tagad.

109. Cēlonis iesniedzējtiesas šaubām par minētā principa piemērojamību gadījumā, kad jaunā tiesību norma stājas spēkā pēc kasācijas sūdzības iesniegšanas, ir šīs tiesvedības stadijas īpatnības. Proti, kasācijas tiesa ir tiesa tiesību jautājumos un nevis, atšķirībā no zemākas instances tiesām, lietu pēc būtības izskatoša tiesa. Tādējādi lietu pēc būtības galīgi izlemj šīs pēdējās tiesas un kā tādu to vairs nav pamata no jauna izskatīt kasācijas tiesā, kuras uzdevums ir pārbaudīt, vai zemāko instanču tiesas ir pareizi piemērojušas tiesību normās noteikto.

[65] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2023. gada 12. oktobris, *INTER Consulting* (C-726/21, EU:C:2023:764, 61. punkts).

[66] Šajā ziņā Slovākijas valdība Tiesai ir norādījusi, ka atšķirībā no zemākas instances administratīvās tiesas kasācijas tiesai nav kompetences grozīt nolēmumu attiecībā uz sodu.

[67] Šajā ziņā skat. ATK 462. panta 1. punktu, kurā ir paredzēta kasācijas tiesas iespēja, ja tā konstatējusi, ka kasācijas sūdzība ir pamatota, nodot lietu atpakaļ zemākas instances administratīvajai tiesai.

[68] Saskaņā ar ATK 462. panta 2. punktā noteikto, ja kasācijas tiesa secina, ka pārsūdzētais administratīvās iestādes lēmums vai pārsūdzētā administratīvās iestādes faktiskā rīcība neatbilst likumam, un ja zemākas instances administratīvā tiesa ir noraidījusi pieteikumu, tā var grozīt šīs administratīvās tiesas nolēmumu, atceļot pārsūdzēto administratīvās iestādes lēmumu vai pārsūdzēto šīs iestādes faktisko rīcību un nododot lietu atpakaļ tai tiesvedības turpināšanai.

110. Tomēr, raugoties no tiesību kļūdu viedokļa, lietu pēc būtības izskatošajām tiesām nevar pārmest to, ka tās nav piemērojušas tiesību normu, kas nebija spēkā to nolēmuma pieņemšanas brīdī.

111. Tāda ir aplūkojamā situācija izskatāmajā lietā. Proti, *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavas apgabaltiesa) kā administratīvā tiesa taisīja spriedumu, kas saskaņā ar Slovākijas tiesībām atzīstams par "galīgu". Pēc šā sprieduma taisīšanas stājās spēkā jauna tiesību norma. Acīmredzamas laika nobīdes dēļ šī tiesa savā spriedumā nevarēja ņemt vērā šo tiesību normu. Tādējādi rodas jautājums, vai kasācijas tiesai, kuras uzdevums ir pārbaudīt, vai lietu pēc būtības izskatošā tiesa ir pareizi piemērojusi tiesību normas, ir, neraugoties uz šo neiespējamību laikā, jāņem vērā šī jaunā tiesību norma un vajadzības gadījumā jāatceļ lietu pēc būtības izskatījušās tiesas nolēmums, attiecīgā gadījumā nododot lietu tai atpakaļ.

112. Manuprāt, te sniedzama apstiprinoša atbilde.

113. Proti, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja nav veikta Savienības tiesību aktu saskaņošana attiecībā uz piemērojamām sankcijām par tādu nosacījumu neievērošanu, kas paredzēti ar šiem tiesību aktiem izveidotajā sistēmā, tad dalībvalstu kompetencē ir izvēlēties sankcijas, kuras tās uzskata par piemērotām. Tomēr dalībvalstīm šī kompetence jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības un to vispārējos principus un līdz ar to ievērojot samērīguma principu [69]. Šis princips ir viens no vispārējiem Savienības tiesību principiem, kurš ir jāievēro tādā valsts tiesību aktā, kas ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā vai ar ko šīs tiesības tiek īstenotas, tostarp – ja piemērojamo sankciju jomā nav veikta Savienības tiesību aktu saskaņošana [70].

114. Tā kā *lex posterior mitius* princips ir saistīts ar sodu nepieciešamības un samērīguma principu [71], kas pats ir nostiprināts Hartas 49. panta 3. punktā, es uzskatu, ka tam būtu jāpiešķir plaša piemērojamība, lai to varētu nekavējoties piemērot tādu noziedzīgu nodarījumu izdarītājiem, kas pastrādāti pirms jaunās tiesību normas stāšanās spēkā un par kuriem nav pieņemti par neatceļamiem kļuvuši nolēmumi. Proti, ja likumdevējs nolēmis mīkstināt agrākās tiesību normas stingrību, tas ir tāpēc, ka tas atzīst, ka konkrētās rīcības nosodāmais raksturs un/vai iepriekš paredzētais sods vairs nav absolūti nepieciešams.

115. Kā to pamatoti norādījusi iesniedzējtiesa, šis princips tādējādi nozīmē, ka, ja sabiedrība vairs neuzskata par nepieciešamu sodīt par kādu noteiktu rīcību vai ir mainījusies šīs rīcības smaguma uztvere, kas izpaužas soda bardzības pakāpē, nav saprātīga un pamatota iemesla, kādēļ visi "vēsturiskie" nodarījumi un to izdarītāji būtu jāturpina sodīt, ja vēsturiski sodītās rīcības kaitīgumu un par to paredzētā soda bardzību likumdevējs tagad uztver atšķirīgi.

116. No minētā izriet, ka *lex posterior mitius* princips ir piemērojams gadījumos, kad šāda tiesību norma stājas spēkā pirms nolēmuma kasācijas tiesvedībā pieņemšanas, tostarp, kad kasācijas instances tiesa veic ierobežotu pārbaudi attiecībā uz tiesību kļūdām. Tādējādi pēdējās instances tiesai jāpiemēro labvēlīgāka krimināltiesību norma neatkarīgi no tā, vai tā ir pieņemta pirms vai pēc zemākas instances administratīvās tiesas nolēmuma, kurš tai ir jāpārskata.

117. Lai pilnībā nodrošinātu *lex posterior mitius* principa piemērojamību, nebūtu jāņem vērā procesuālās atšķirības, kas saistītas ar dažādām tiesvedības stadijām, kurās šis princips piemērojams. Proti, administratīvā strīdu procesa īpatnībām, kas ir raksturīgas katrai dalībvalstij

[69] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 21. novembris, *Ekostroy* (C-61/23, EU:C:2024:974, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

[70] Skat. it īpaši spriedumu, 2024. gada 21. novembris, *Ekostroy* (C-61/23, EU:C:2024:974, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

[71] Skat. ECT spriedumu, 2009. gada 17. septembris, *Scoppola* pret Itāliju (Nr. 2) (CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 108. punkts).

(piemēram, zemākas instances administratīvās tiesas pieņemtā sprieduma galīgums vai *res judicata* spēks, vai arī kasācijas sūdzības apturošā iedarbība vai tās neesamība), nevajadzētu novest pie minētā principa piemērošanas jomas laikā ierobežošanas ar noteiktām tiesvedības stadijām, kamēr vien par attiecīgo nodarījumu nav pieņemts neatceļams nolēmums.

118. It īpaši kasācijas tiesas institūts jāpielāgo, lai tā varētu likt piemērot labvēlīgāko krimināltiesību normu, kas stājusies spēkā pēc kasācijas kārtībā pārsūdzētā sprieduma un kuru zemākās instances administratīvajai tiesai nebija iespējams ņemt vērā tās sprieduma pasludināšanas dienā. Tādējādi kasācijas tiesai ir jābūt iespējai apmierināt kasācijas sūdzību, pat ja tajā pārsūdzēto spriedumu principā nevar uzskatīt par tādu, kurā ir pieļauta tiesību kļūda, tikai tādēļ vien, ka tajā nav piemērota tiesību norma, kas šā sprieduma pasludināšanas brīdī nebija spēkā. Tam ir jāvedina šo tiesu nepiemērot vai interpretēt saskaņā ar Savienības tiesībām tās valsts tiesību normas [72], kas to varētu kavēt izpildīt tās pienākumus saskaņā ar *lex posterior mitius* principu.

119. Lai gan kasācijas sūdzības īpatnība tādējādi tiek izpludināta [73], tās ir neizbēgamas sekas plašajai piemērojamībai, kāda jāpiešķir šim principam.

120. Šajā ziņā norādīšu, ka vairākās dalībvalstīs pēdējās instances tiesai administratīvo sodu lietās ir pienākums ņemt vērā labvēlīgāku tiesību normu, pat ja šī norma pieņemta vien tajā noritošās tiesvedības laikā [74].

121. No visiem šiem faktoriem izriet, ka ne sprieduma atzīšana par "galīgu" saskaņā ar Slovākijas tiesībām, ne apstāklis, ka kasācijas sūdzība šajās tiesībās tiek uztverta kā speciāla pārsūdzības iespēja, nedz arī kasācijas sūdzības procesuālās īpatnības, manuprāt, nedrīkstētu liegt piemērot Hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprināto *lex posterior mitius* principu, jo citādi tiktu ierobežota tā plašā piemērojamība.

[72] Šajā lietā runa galvenokārt ir par ATK 454. pantu, kurā, atgādinu, ir paredzēts, ka kasācijas tiesas loma administratīvajās lietās ir noskaidrot, vai zemākas instances administratīvā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu attiecībā uz situāciju, kas pastāvēja laikā, kad tā pieņēma kasācijas kārtībā pārsūdzēto lēmumu.

[73] Skat. Eveillard, G., "L'application de la rétroactivité *in mitius* par le juge administratif de cassation", *Droit administratif*, LexisNexis, Parīze, Nr. 1, 2023, 44.–48. lpp. Attiecībā uz *Conseil d'Etat* (Valsts padome) pasludināto kasāciju sakarā ar to, ka kasācijas tiesvedības laikā uzradies tāds jauns elements kā labvēlīgāka sodoša tiesību norma, autors atsaucas uz "*objektīvas" kasācijas veidu*. Proti, tādā situācijā kasācijai nepiemīt "sodošs mērķis", jo ar to netiek pausts nekāds nosodījums attiecībā uz veidu, kādā lietu pēc būtības izskatījusī tiesa ir piemērojusi tiesību normu tādu, kāda tā pastāvēja brīdī, kad šī tiesa pieņēma savu nolēmumu (47. lpp.). Turpinot tādu pašu domu gaitu, ir bijis iespējams runāt par "iegriezumu tradicionālajās kasācijas tiesas institūta iezīmēs", kas pārsniedz tās "tradicionālo uzdevumu pārbaudīt pārsūdzētā nolēmuma juridisko pareizību", un par "spriedumu "objektīvas" kasācijas praksi, tomēr bez kritikas to pieņemšanas brīdī" (skat. valsts ziņotājas *Céline Guibé* 2022. gada 7. oktobra secinājumus lietā, kurā pasludināts *Conseil d'État* (Valsts padome) spriedums Nr. 443476 (4.2.2. punkts)). Papildus ir interesanti atzīmēt, ka lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, šai tiesai nācās saskarties ar tādiem pašiem jautājumiem, kādus iesniedzējtiesa ir uzdevusi Tiesai šajā lietā, bet no konstitucionālā ranga sodu nepieciešamības principa viedokļa.

[74] Atbilstoši izpētes ziņojumam Nr. 24/002 *Vācijā* 1968. gada 24. maija *Gesetz über Ordnungswidrigkeiten* (Likums par administratīvajiem pārkāpumiem; *BGBl.* 1968 I, 481. lpp.), kas pēdējo reizi grozīts ar 2024. gada 12. jūlija likumu (*BGBl.* 2024 I, Nr. 234), attiecībā uz administratīvajiem naudas sodiem ir paredzēts, ka atpakaļejoša spēka *in mitius* principu piemēro visām izmaiņām, kas notikušas "pirms nolēmuma", un saskaņā ar valdošo viedokli šis formulējums jāsaprot kā ietverošs nolēmums par pārsūdzību, ar ko tiek lemts vienīgi par tiesību jautājumiem (šajā ziņā skat. Rogall, K., "Rückwirkung des milderen Gesetzes", no: Mitsch, W., *Karlsruher Kommentar zum Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*, 5. izdevums, C. H. Beck, Minhene, 2018, 27. punkts, kā arī Graf, J-P., *Beck'scher Online-Kommentar OWiG*, 44. izdevums, C. H. Beck, Minhene, 2024, skat. *OWiG* 59. zemsvītras piezīmi, 24. punktu. *Spānijā* princips par labvēlīgākas tiesību normas piemērošanu ar atpakaļejošu spēku attiecībā uz administratīvajiem sodiem izriet no *Constitución* (Konstitūcija) 9. panta 3. punkta, kā arī no 2015. gada 1. oktobra *Ley 40/2015, de Régimen Jurídico del Sector Público* (Likums Nr. 40/2015 par publiskā sektora tiesisko regulējumu) 26. panta 2. punkta (2015. gada 2. oktobra *BOE* Nr. 236, 89411. lpp.). Tādējādi *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) administratīvo lietu palāta, kas ir pēdējās instances tiesa administratīvo sodu lietās, piemēro labvēlīgāko tiesību normu, pat ja tā ir stājusies spēkā tajā noritošās tiesvedības laikā (skat. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) 2019. gada 23. septembra spriedumu Nr. 1219/2019). *Francijā*, neraugoties uz administratīvās apelācijas tiesas spriedumam piešķirto *res judicata* spēku un pārsūdzībai administratīvajās lietās nepiemītošo apturošo iedarbību, *Conseil d'État* (Valsts padome) savu judikatūru attiecībā uz administratīvajiem sodiem attīstījusi tālāk ar 2022. gada 7. oktobra spriedumu Nr. 443476, ko esmu citējis iepriekš (skat. šo secinājumu 63. un 73. zemsvītras piezīmi).

V. Secinājumi

122. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem ierosinu Tiesai atbildēt šādi:

1) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 51. panta 1. punkts

   jāinterpretē tādējādi, ka

   dalībvalsts īsteno Savienības tiesības šīs tiesību normas izpratnē, pirmkārt, kad tā saskaņā ar Savienības tiesībām paredz administratīvu sodu par pienākumu, kas attiecas uz tahogrāfa uzstādīšanu transportlīdzekļos, ar kuriem pārvadā preces, un tā periodisku pārbaudi, pārkāpšanu un, otrkārt, pārbaudes tiesā ietvaros attiecībā uz šo sodu.

2) Pamattiesību hartas 49. panta 1. punkta pēdējā teikumā nostiprinātais *lex posterior mitius* princips

   jāinterpretē tādējādi, ka

   – tas piemērojams gan tad, kad tiek uzlikti administratīvi sodi, gan arī šos sodus pārbaudot tiesā, tāpēc ka šiem sodiem piemīt krimināltiesisks raksturs un jaunā tiesību norma, ar kuru atcelts pienākums aprīkot ar tahogrāfu transportlīdzekļus, kas tiek izmantoti gatavo betona maisījumu piegādei, atspoguļo likumdevēja nostājas maiņu attiecībā uz nepieciešamību sodīt par šā pienākuma pārkāpumiem;

   – tas valsts tiesai uzliek pienākumu, izskatot tai iesniegto kasācijas sūdzību, ņemt vērā labvēlīgāku krimināltiesību normu, kas stājusies spēkā pēc zemākas instances administratīvās tiesas nolēmuma pieņemšanas, kas kļuvis galīgs saskaņā ar valsts tiesībām un par kuru ir iesniegta šī kasācijas sūdzība, ciktāl šis lēmums nav kļuvis neatceļams, jo notiesātā persona noteiktā termiņā to var apstrīdēt, izmantojot pārsūdzības tiesības.